

Mihók Tamás

POEZIA E LA BIȘTRIȚA, AVAGY A KÖLTÉSZEZET BESZTERCÉN LANDOL

Az ifjú romániai tollforgatók közül nem kevesen panaszkodnak, hogy az állam kulturális fórumjai nem hajlandók megalapítani – és ezáltal rendszeresen meghirdetni – legalább egy alkotói ösztöndíjat, mely valamilyen arányban fedezni és biztosítani tudná az alkotásba vetett idejüket és energiájukat. És valóban, míg egy magyar ajkú pályakezdő költő még a támogató „színét” is kiválaszthatja (NKA, Móricz Zsigmond, Communitas, KMTG stb.), román társa legjobb esetben is csak *post factum* elismerésekben részesülhet.

A díjakat és a két-, maximum háromszámjegyű honorokat leszámítva, Romániában talán a leghálásabb terület az irodalmi fesztiválké – a tartományok nagy többsége büszkélkedhet legalább egy ilyennel. A jászvásári FILIT, a bukaresti FIPB és Gellu Naum, a szebeni Zona Nouă és Poets in Transylvania, a temesvári FILT, az aradi Ștefan Augustin Doinaș és Discuția Secretă, a nagyváradi Familia-napok, illetve a besztercei Poezia e la Bistrița olyan kulturális hagyománnyal rendelkező események, melyeknek szervezői igyekeztek évről évre tágítani a meghívottak skáláját. Sok esetben az adott megyei tanácsé a finanszírozási főszerep (Târgovișten például a már tíz éve elhunyt Constantin Virgil Bănescu költő szülei évente részesülnek egy kisebb, rekviemjellegű irodalmi napok támogatásában), máskor pedig a nagyobb projekteket támogató AFCN a nyerő (gondolok itt például a marosvásárhelyi *Poezi in dialog* című irodalmi párbeszéd-sorozatára). A lehetőség-skála tehát tág, sőt hatalmas, amikor a Román Kulturális Intézet (ICR) vagy a Román Irodalmi Nemzeti Múzeum (MNLR) is úgy dönt, hogy a kortársakra fordítja a figyelmét.

Figyelembe véve ezt a szocializálás szempontjából is kedvező kontextust, a pályakezdő író már nincs is olyan rossz helyzetben, az ő dolga ettől

kezdve, hogy neves kiadónál jelentesse meg kötetét/köteteit, illetve, hogy minél gyakrabban kapcsolatba kerüljön olvasóival. Ja, és ami az elérhetőséget illeti, fontos a saját FB-oldal. Így kerültem én is Besztercére, azzal a Krusovszky Dénessel, akinek a kiváló *Elromlani milyen* című, fordításomban megjelent kötete 2017 tavaszán felkeltette a főszervező(k) érdeklődését.

Mint ahogy azt a (bármelyik nemzedékhez tartozó) költők, illetve azok (vagy csak az általánosan vett költészet) rajongói megszokhatták, Beszterce minden nyáron, néhány nap erejéig megtelik költőkkel, prózaírókkal, műfordítókkal, zenészekkel és persze sajtósokkal. Ez a kis, a Kárpát-medence szívében fekvő város mágnesszerűen vonzza az érdeklődőket a helyi zsinagógába.

Az immár tíz (sőt, lassacskán tizenegy) évaddal rendelkező *Poezia e la Bistrița* jó hangulatáért Gavril Țărmure igazgató a felelős, illetve Dan Coman és Marin Mălaicu-Hondrari, akik egyben nagyszerű írók és rangos kiadói szerkesztők is. „A *Poezia e la Bistrița* egyféle pár napos méregtelenítő kúra az agynak”, mondta a kilencedik évad műsorát megtekintve egy, már több éve visszatérő érdeklődő. És a mindig színes program alapján csakugyan nehéz lenne megcáfolni ezt a lelkesítő megállapítást. Egyes években például a szervezők fegyházakban tartott felolvasásokkal igyekeztek fűszerezni a programot, máskor pedig – ez az utóbbi szezonokra érvényes – új díjakkal kecsegtették az értelmiségi közönséget, ilyen mondjuk „Az Év Könyvkecskedője”, mely egy igen egzotikus elismerésnek számít. De ami a nép figyelmének élénken tartását illeti, talán a leghatékonyabb stratégiát, amivel a beszterciek előrukkoltak, a zenei közjátékok képezik. Hiszen, valljuk be, nem könnyű ámulni napi négy órát egy lírai „misén”, főleg, ha a külföldi meghívottak esetében, az elhangzó szövegek feliratozott fordítását is követni kell.

Ami már az elején, pontosabban 2009-ben ambiciózus projektnek számított, már csak úgy gyarapodhatott, hogy rangos meghívottjai véleményét kikérve még változatosabbá teszi a meghívottak listáját. Így, ha az első alkalommal megrendezett fesztiválon a tizenkilenc vendégből mind határon innen érkezett, később a külföldi meghívottak száma jelentősen gyarapodott. 2010, 2011 és 2012-ben, bár a meghívott költők száma meghaladta a húszat, köztük alig akadt egy-egy határon túli. Azonban a 2013-as évad véglegesen megtörte a jeget, hiszen hat országból is képviselték a költészetet. Mindez egyértelműen azt jelzi, hogy a szervezőcsapat rendkívül *open-minded* tagokból áll, olyanokból, akik számára a multikulturalizmus

és az ezzel összefüggésben lévő eszmecsere elsőbbséget élvez. A magyar írókkal sem voltak szűkmarkúak Ţärmuréeék, eddigi meghívottjaik közé sorolható Bartis Attila, Tóth Krisztina, Vörös István, Kemény István és Krusovszky Dénes.

A társaság tehát vegyes, az érdeklődők hallgathattak svéd, spanyol, német, belga, lengyel, bosnyák, macedón és amerikai költészetet. De nemcsak hovatarozási szempontból nőtte ki magát a besztercei fesztivál, hanem műfajilag is. Bartis Attila és Vörös István mellett olyan neves prózaírók kaptak meghívást a „poetii invită un prozator” (költők meghívják egy prózaíró) programba, mint Radu Paraschivescu, Mircea Cărtărescu vagy Ioan Groşan.

Természetesen az esemény turisztikai jellege sem maradt el sosem, Dan Coman és Marin Mălaicu-Hondrari az idegenvezető szerepét öltve magukra (és itt többnyelvűségüket is meg kell említenünk), elkísérték vendégeiket több nevezetességhez. A környező falvakban, hegyi vidékeken mindenki felfrissülhetett, így friss erővel futhatott neki a következő programoknak. De persze csak miután „megállta a helyét” az ugyancsak a szervezők által biztosított „királyi lakomán”.

A kilencedik évad meghívottjaként számtalan élményben volt részem. Többek közt azt találtam bámulatosnak, hogy egy zsinagóga színpada teljesen eklektikus és eszmeileg szabad verseket fogadhatott, bármilyen szervezői vagy közönség felől érkező kifogás nélkül. Egyesek érzelmi (de nem érzélgős!) versekkel álltak elő, mások zsigeri, olykor vulgáris töltetű szövegekkel, és ezek úgy visszhangzottak a barokk akusztikájú épületben, mint ha az isten(ek) akarata bontakozna ki. Egy-egy szemérmertlenebb szó ugyanolyan epifánikusan szólt, mint egy „szeretlek”. A jelenlevők minden egyes reprezentációt nyitottan fogadtak, és ennek a nyíltságnak tapsukkal hangot is adtak.

A másik dolog, ami felettébb meglepett, az volt, hogy az érdeklődők nem húzták el a csíkot mindjárt a program után, hanem, épp ellenkezőleg, igyekeztek párbeszédbe elegyedni a kedvenceikkel, akiknek a neveit egyesek fel is írták cetlire, nehogy elfelejtsék. A hab a tortán a dedikálás volt, ami nem egy szesszió formájában történt, hanem teljesen kötetlenül, akár a vadonban: az olvasó alkalomadtával „levadászta” a kiszemelt szerzőt, és nyomban lecsapott rá. Később, ha a kémia is kedvezett, a beszélgetés folytatódott egy „kinti cigi” mellett.

Nem utolsósorban, olyan barátságokat sikerült kialakítani Besztercén, melyeket részben mai napig is ápolok, ha másképp talán nem is, úgy min-

denképpen, hogy elolvasom az illető új szövegeit a Facebook-on. A török Gökçenur Ç., az albán Arian Leka, a spanyon Pablo García Casado, a moldovai Alex Cosmescu, illetve Cristina Alexandrescu csupán néhányan azok közül, akiknek költészetét 2017 óta figyelemmel követem. Remélem, hamarosan összeszedem magam, és fordítok belőlük egy kis ízelítőt. Addig is marad a beszercei jókedv és minőségi költészet utóhatása. Ha júliusban arra jártok, ne szalasszátok el az alkalmat!